

УДК 351.741(73)

В. О. КУЩЕНКО,

викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5859-5906>;

М. А. КОМЗЮК,

старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки
факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7656-1061>

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ПРИКЛАДІ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Проаналізовано досвід тактичної підготовки працівників поліції в Сполучених Штатах Америки. Визначено, що незважаючи на організаційну побудову поліції, тактична підготовка здійснюється за єдиними стандартами.

Ключові слова: тактична підготовка, Сполучені Штати Америки, зарубіжний досвід, Національна поліція України.

Сучасні процеси реформатування діяльності органів Національної поліції України все більшою мірою активізують питання дослідження успішного зарубіжного досвіду організації та функціонування органів та підрозділів поліції. В даному контексті особлива роль відведена питанням тактичної, фізичної та вогневої підготовки працівника поліції, що є невід'ємною складовою його подальшої успішної професійної діяльності. На наш погляд доречним є дослідження вищезазначених питань у тих провідних державах світу, що на сьогодні є повноправними партнерами України у питаннях реформування правоохоронної системи. Однією із таких держав є Сполучені Штати Америки (далі – США).

На початку слід вказати, що вітчизняне законодавство України визначає тактичну підготовку як комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику [1]. Зазначимо, що тактична підготовка є складовою частиною службової підготовки поліцейського, що спрямована на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності.

У той же час, під тактико-спеціальною підготовкою розуміють складову частину загальної професійної підготовки співробітника, що включає в себе комплекс навчальних дисциплін, мета яких – навчання особового складу вмілим діям в екстремальних ситуаціях, підготовка керівного складу до виконання службово-бойових завдань в умовах надзвичайних обставин у мирний і військовий час, а також тактика несення патрульної служби [2, с. 9].

На сьогодні в надскладних умовах проведення Операції Об'єднаних Сил (далі – ООС), загроз терористичного характеру та здійсненні заходів з підтримання публічного порядку та безпеки як ніколи активізуються питання вдосконалення тактичної підготовки поліцейських з метою успішного виконання поставлених перед поліцейськими завдань та функцій, а також успішної реалізації спеціальних операцій.

Першочерговим слід вказати, що в традиційному розумінні поняття «поліція» США відрізняється своєю специфікою, оскільки законодавством передбачено три рівні державної влади: федеративна, штатна та місцева, кожна з яких наділена власною самостійністю та автономністю [3]. В той же час підготовка поліцейських здійснюється за єдиними стандартами та підходами у їх практичній діяльності.

Основна увага підготовки поліцейських в США приділяється на етапі навчання в Академії поліції. Слід зазначити, що в даному випадку у США чітко розмежовують такі поняття як «підготовка поліцейського» так «освіта поліцейського». Так, під підготовкою поліцейського (як ще називають первинна підготовка) розуміють отримання офіцером поліції теоретичних і практичних знань за фахом «поліцейський» в сертифікованій поліцейській академії штату, після закінчення якої поліцейський може приступати до виконання своїх професійних обов'язків. Первинна підготовка є обов'язковою для всіх офіцерів поліції. У свою чергу, під освітою поліцейського (вищою або середньою спеціальною) розуміється навчання в цивільному вузі (після навчання в поліцейській академії) з отриманням диплома по будь-якої спеціальності: кримінальне правосуддя, бухгалтерія, економіка, комп'ютерні технології і т. д. При цьому громадянин може отримати середню спеціальну або вищу освіту, а потім вступити до органів поліції, але він все одно буде направлений на навчання в поліцейську академію. Загалом, в США відсутні спеціальні середні або вищі поліцейські навчальні заклади, тому офіцер поліції для отримання вищої освіти звертається до послуг цивільних навчальних закладів. Система професійної підготовки кадрів в США в найбільш загальному вигляді може бути представлена як структура з трьох основних ланок:

- первинна підготовка для осіб, які вступають на службу в поліцію;
- підвищення кваліфікації та службова підготовка співробітників поліції;
- підвищення кваліфікації та підготовка співробітників, що займають управлінські посади [4].

Тобто слід зробити висновок про те, що тактична підготовка здійснюється в рамках первинної підготовки поліцейського, що має в першу чергу, практичну складову навчання поліцейських. Тактична підготовка поліцейських в Академії поліції (штату) здійснюється за такими напрямками як:

- дії в критичних ситуаціях,
- здійснення комплексу заходів з проведення операцій порятунку заручників,
- тактика використання спеціального обладнання,
- тактика застосування вибухових пристроїв,
- тактика протидії тероризму,
- тактика та методика обшуку будівель і приміщень,
- тактика та особливості порятунку заручників з використанням мобільних засобів;
- тактика надання першої медичної допомоги.

В рамках здобуття первинної підготовки в Академії поліції для поліцейських навчальним планом передбачено: курси (детальні) з тактичної підготовки з урахуванням чинного національного законодавства; курси з прав людини; курси з дотримання правопорядку, де поліцейським чинять опір; та новий курс психологічна тактична підготовка (psychological police tactical training) [5].

Також, в рамках навчального плану один раз на рік для поліцейських, що навчаються в Академії поліції передбачена можливість практичного відпрацювання здобутих протягом навчального року знань, умінь та навичок. А саме: на базі закладу або за його межами відбувається широкомасштабне тренування (практичне навчання) по плану дій у надзвичайних ситуаціях (annual tactical training).

Навчальний план для поліцейських також охоплює такі напрямки їх навчання як:

- арешт і оформлення його процедури;
- тактика та методи розслідування;
- тактика налагодження паролів радіозв'язку, складання звітів, розслідування трафіку і забезпечення безпеки дорожнього руху;
- тактика екстремального водіння автомобіля «Оперативний курс», переслідування і безпечне управління;
- тактика поведінки з вогнепальною зброєю, турбота про зброю, практичні стрільби, тактичне маніпулювання з боковим відводом рушниці, хімічні речовини, чистка (кандидатам настійно не рекомендується звертатися до інструкцій зі стрільби перед входом в Академію

Поліції. Погані звички стрільби можуть бути напрацьовані, і потім їх важко або неможливо буде подолати);

- тактика культури відносин, графа «сексуальні домагання», питання відносин із засобами масової інформації, стрес контроль, просвіта в питаннях інвалідності, общинних відносин, тактика зв'язку, злочини з мотивів ненависті, зниклі безвісти, і насильство в сім'ї;

- тактика розшуку і захоплення злочинця, свідoctва, статuti арешту, злочини проти «особистості і власності», статеві злочини проти дітей. Інші статті законів, включених в Каліфорнійський кримінальний кодекс, Муніципальний кодекс Лос-Анджелеса, федеральні закони та інші;

- тактика самооборони без застосування будь-яких видів зброї;

- тактика та процедура патрулювання;

- тактична підготовка «Advanced»;

- тактика Мобільного силового поля, «Patrol Ride-Along», мобільний бортовий комп'ютер в автомобіні, контроль вживання алкоголю, адміністративну дисципліну, культурне різноманіття, «К-9» операції, операції підтримки з повітря;

- тактика «Bomb Squad» [6].

Таким чином, можна зробити висновок, що тактична підготовка поліцейських в США є невід'ємною складовою первинної професійної підготовки і здійснюється поза межами вищої освіти в США в спеціальних навчальних закладах. Тактична підготовка здійснюється за рядом напрямків та тісно пов'язана з іншими прикладними науками та предметами, які в цілому становлять базу знань, умінь та навичок для подальшої успішної професійної діяльності працівника поліції.

Досвід США у питанні тактичної підготовки може бути корисним для вітчизняної практики навчання поліцейських в Україні у частині внесення змін та доповнень до чинного навчального плану підготовки поліції в рамках навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка».

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 10.03.2019).

2. Банах С. М., Булачек В. Р., Винярчук І. С., Йосипів Ю. Р. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

3. Полиция США в фактах // Gorillasblog : сайт. URL: <http://gorillas.com.ua/blog/?p=1115> (дата звернення: 10.03.2019).

4. Пушкова Н. В., Терентьева И. А. Особенности подготовки полицейских в США. *Международный студенческий научный вестник*. 2016. № 1. URL: <https://scienceforum.ru/2016/article/2016019802> (дата звернення: 10.03.2019).

5. Тактическая подготовка // Reverso Context : сайт. URL: <https://context.reverso.net/перевод/русский-английский/тактической+подготовке> (дата звернення: 10.03.2019).

6. Как в Америке обучают копов или почему украинская полиция убивает людей // Авто Центр : сайт. URL: <https://www.autocentre.ua/avtopravo/politsiya/kak-v-amerike-obuchayut-kopov-ili-pochemu-ukrainskaya-politsiya-ubivaet-lyudey-42124.html> (дата звернення: 10.03.2019).

Надійшла до редколегії 14.03.2019